

Prof. Dr. Sadık Tural*

İnsanlar karşısındakine veya orada bulunmayana yahut geleceğe bir şey iletmek istiyorsa, bir ifade tarzı benimser. İnsanların benimsediği ifade tarzı, ya soyutlamaya pek az imkân veren *doğrudan ifade* veya az çok soyutlanmış *estetik ifade* yollarından biri oluyor.

Doğrudan ifade, günlük dilden bilim diline uzanan sözlü veya yazılı yahut özel işaretlerle sağlanan bir iletişim yoludur.

Estetik ifade ise, yüksek duyarlılık sahibi insanların, duygu ve hayallerini başkalarıyla paylaşma heyecanından doğan ürünlerdir. Estetik ifade, hoş'u, güzel'i, ulvî olanı, az çok örtülendirme; az çok soyutlayarak, seçme ve ayıklamalarla yeni bir bütünlük haline getirme tarzıdır.

Estetik ifade, malzemesi ve imkânları kelimeler dünyasıyla sınırlı ise, *edebiyat*; ses'in tınısı ve ardarda gelen etkileyici âhengi ise, *müzik*; bir yüzey (duvar, tahta, bez) üzerine yapılmış şekiller ise, *resim*; üç boyutlu bir şekillendirme arzusuyla madene, ağaca, taşta biçim verme ise, *heykel*; süsleme ve bezemeyi de içine alan bir mekânlaştırma ise, *mimârî* adını verdiğimiz iletişim kurma tarzlarıdır.

Resim, fresk, (oyma veya kabartma türünden biçimlenmiş kompozisyonlar), *heykel ve mimârî* gibi plastik sanatlar, estetik ifade tarzının çeşitli dalları olarak göze hitabeden sanatlardır. Tarihin ilk devirlerden beri, hemen her kültürde bulunmakla beraber, az çok farklılık taşıyan sanat eserleri, temsili ve tasvirî yol ile yüksek bir iletişim aracı oluyor.

Türkler, askerlik, silah zenaatı, çadır, besin muhafazası, at, keçi, koyun yetiştiriciliği, maden, deri ve mimârîdeki işlev ve estetik başarılar yanında, bilim ve siyaset alanında dünya medeniyetine, birçok olumlu örnek değer, kurum, şahsiyet ve kompozisyonlar kazandırdı. Dünyaya kazandırdığımız bunlardan ibaret değil. Hem estetik duyarlılık, hem barınak döşemesi, hem soğuktan koruyuculuk aracı, hem ailenin, topluluğun hayata ve tabiata bakışı olma gibi özellikler taşıyan, halı, kilim, keçe, cecim, pala(s), kivist, kivist, sergi, serig, yaygı

Dokumadaki Estetik Duyarlılık

adlarıyla karşımıza çıkan yün dokuma dünyası, Türklerin kültür zenginliğini gösterir.

En eski kaya resimlerinde, balballarda, oradan da, halı, kilim, cecim, keçe sanatının örneklerinde, Türklerin yüksek soyutlama anlayışı yansımaktadır.

Sanat, heyecan verici bir taklit (mimesis) ile anlamlı bir soyutlama arasında oluşan yüksek bir haberleşme dünyasıdır. Estetik duyarlılık ön plânda olmak şartı ile, yaratılan objenin estetik ihtiyaçlar dışında hangi işlevi taşıdığı da dikkat etmemiz gereken bir noktadır.

Türkler, süsleme ve bezeme sanatlarının, hem *maden* (ev gereçleri, ulaşım araçları, silah ve savunma gereçleri, takılar, metal paralar), hem *ahşap* (oyma, kesim, yontma), hem *deri işleme*, hem mermer/granit hem kil, toprak ve kumdan yararlanarak *mimârî* sanatlarının ürünlerini verdiler. *Maden, ahşap, deri, taş, mimârî* ile yüzeylere şekil yapma sanatları/zenaatları başka milletlerde de bulunur. Bunlardan farklı olarak koyun, keçi, at beslemekle tanınmış bir toplum olan Türklerin dokuma sanatları, Türkler için, işlevi, estetikle birleştiren özel bir ürün dünyası oldu.

Türklerin yün ve tiftiği kullanmak için sürüler yetiştirdiklerini, ip eğirdiklerini, dokumaya dönüştürdüklerini dünyadaki bütün araştırmacılar kabul ediyor. Et, süt ve yün/tiftik gibi üç ürününden faydalanmada Türklerin özel bir kültür zenginliğine sahip olduğunu öğrenmek mi istiyorsunuz, okuyun *Eberhard'ı, Barthold'u, Haussig'i, Pritsak'ı, Marquart'ı, Erdmann'ı* ve okuyun *Fuat Köprülü'ü, Zeki Velidi Togan'ı, Bahattin Ögel'i, İbrahim Kafesoğlu'nu, Emel Esin'i ve Mustafa Kafalı'yı...*

Türk milletinin, süsleme, bezeme işlevini de bünyesinde taşıyan halı, kilim, keçe, cecim, palas sanatları koyun ve keçi besiciliğinin bir sonucudur. Önce çadırın, sonra kerpiç, tuğla ve ahşap evlerin duvarlarını ve tabanını ısıtma açısından özel bir işleve sahip olması bakımından halı, kilim, keçe, palas ürünleri Türklerin geliştirip, zenginleştirdiği bir dokuma sanatıdır.

* Başbakanlık Atatürk Kültür Merkezi Başkanı

Aesthetic Sensitivity in Weaving

Prof. Sadık Tural*

If one wishes to communicate with others or with someone who is absent or with the future, he adopts a style of expression. An adopted expression style can be either a *direct expression* allowing less abstraction or one of *aesthetic expression*, already more or less abstract.

Direct expression is a means of communication that is provided orally, or in written form or through symbols, ranging from daily language to scientific language.

Aesthetic expression, however, is the product born out of an excitement that highly sensitive people feel for sharing their emotions and dreams with others. Aesthetic expression is the style unifying the "pleasant", the "beautiful" and the "holy" through selections either by abstracting or by covering.

Aesthetic expression is the means of communication called *literature* if its materials and opportunities are limited to the world of words; it is *music* if it is the sound of voice and its attractive harmony; it is *painting* if it is the shape drawn upon a surface (wall, wood, cloth); it is *sculpture* if it gives shape to mineral, wood or stone with a three dimensional shaping; and it is *architecture* if it makes buildings including decoration and ornament.

The plastic arts such as painting, fresco (compositions shaped by carving or relief), sculpture and architecture are visual arts which appear as various forms of aesthetic expression. Since the early ages of history, works of art that are more or less different have been ways of communication with representative and descriptive means, though they occur in almost every culture.

Turks have given to world civilization several positive values, institutions, identities and compositions in science and politics besides the functions and aesthetic success in military, gun-making, tents, food-preserving, animal breeding (horse, sheep, goat), mining, leather and architecture. This is not all what we have given to the world. The richness of Turkish culture shows itself with the world of wool weaving ranging from carpets to kilims, keçes, cecims, palas, kiviz, kidiz, sergis, serigs and yaygıs.

They are several functions in terms of aesthetic sensitivity, of ground coverings, of protecting from the cold and of the family's and public's viewpoint of life and nature.

The sophisticated Turkish understanding of abstraction is reflected on samples of the oldest rock paintings and balbals and then of carpets, kilim, cecim and keçe arts.

Art is a high world of communication occurring between exciting mimes and a meaningful abstraction. On the condition that aesthetic sensitivity is on what is most important, it is necessary to pay attention to what other function, besides aesthetic needs, the created object possesses.

Turks have given the products of ornament and embroidery arts, of *minerals* (household goods, transportation vehicles, guns, jewelry, coins), of *leather making*, of *wood* and of *architectural arts* (through the use of marble/granite, clay, soil, sand). The art of shaping on surfaces through mineral, wood, leather, stone and architecture can be seen in any country. What is different is the weaving art of the Turkish people (who are famous for animal breeding) which has become a special world of products combining function with aesthetics.

All researchers in the world agree that the Turks bred animals to use wool and mohair, spinned wool and transformed them into weavings. If you want to learn that Turkish people have a special cultural richness in utilizing these three products, namely meat, milk and wool/mohair, it suffices to read *Eberhard, Barthold, Haussig, Pritsak, Marquart*, along with *Fuat Köprülü, Zeki Velidi Togan, Bahattin Ögel, İbrahim Kafesoğlu, Emel Esin and Mustafa Kafalı*.

The Turkish art of weaving carpets, kilims, keçes and palas is the result of animal breeding, besides their embroidery function. Carpets, kilims, cecims and palas, which were developed and enriched by Turkish People have another special function heating walls and the ground of tents, and then adobe, brick and wooden houses.

* President of Atatürk Culture Center.

Gerek Kıpçak (Kazak, Kırgız, Tatar, Uygur), gerek Oğuz (Türkmenistan, Özbekistan, Azerbaycan, Anadolu Balkanların bir kısmı ve Irak-Suriye, Kıbrıs Türkleri) ikibinbeşyüz yıldır halı, kilim, cecim, keçe sanatlarına ait örnekler verdiler.

Kalig> kalı> halı, kilem/kileg>kilim, kidiz/kiriz/kiviz adı verilen zenaat ile sanatın birleştiği dokuma ürünlerinin üzerindeki motif, nakış, yanış, şekil, tasvir adı taşıyan objeler de, bu sanatın Türklere ait olduğunu düşündürüyor. Bakınız nasıl?

1) Türklerin zaman bilgisi oniki hayvanlı Türk takvimi idi. Her bir yılı bir hayvan ile belirleyen Türkler, bu hayvanların resmini değil, az çok soyut sembollerine ait şekilleri halı, kilim, keçe üzerine nakşediyorlardı. Oniki hayvanlı Türk takvimi için Osman Turan'ın, L. Bazen'in konuyla doğrudan ilgili eserleri ile, A.K.M. olarak yayınladığımız *Nevr'uz, Nevruz ve Renkler* adlı kitaplara bakılabilir.

2) Türkler İslâmiyet'ten önce haniflik denilen tek Tanrılı, fakat kutsal ruhlarla ilişki kurma aracı sayılan özel kuşlardan oluşan bir inanç dünyasına sahipti. Türkler müslüman olduktan sonra da, kuşlar aracılığıyla uzaktaki dostlara, sevgiliye, ölümlere ve kutsal sayıldığından yardım beklenenlere duygu ve düşüncelerini iletmeyi sürdürdüler. İslâmiyet öncesi kutsal ongunlar olan kuşlar, İslâmiyet sonrasında halk dansları ile halı, kilim, cecim ve keçe sanatlarının figürleri olarak yaşatıldı. Türk halk dansları, tamamıyla bu mukaddes kuşların özelliklerini (havalanma, uçma, konma, aralarındaki mücadeleler) yansıtır. (Bunun en güzel örnekleri halaylar, semahlar, hüdayda, zeybek ve barlardır. Şahsen bu konuda geniş bir araştırma yapmayı istedimse ve ritimler, figürler ile kuşlar; kuşlarla da o Türk topluluğuna ait eski ongunlar arasındaki ilişkileri, sohbetlerimizde anlattımsa da, yazamadım.)

Divan-ü Lûgat-it-Türk'ten beri biz ongun olan kuşlar ile Türk soylu toplulukların mânevî ilişkisini biliyoruz. Bu konuda da arayan, dağımık olmakla birlikte zengin kaynaklar bulabilir.

3) Türkler, tamga/damga adı verdikleri özel işaretlerle, at , keçi, koyun ve sığırların hangi şahsa, hangi aileye, hangi uruk'a, hangi boy'a, hangi budun/bodun'a ait olduğunu anlayabiliyorlardı. Kaşgârlı Mahmut, Reşidüddin ve İbn-i Fadlan ile el Cahiz'i bu konuda yukarıda andığımız okunması gereken isimlere ilâve edelim.

4) Orhun yazısı da alfabeti de denilen, runik yazı iki bin yıldır kullanılıyor. Bu alfabeti bilmeden bazı nakış, motif, desen ve figürleri anlamak ve anlamlandırmak mümkün değildir. Harflerin stilizasyonu ile elde edilmiş Arap ve Çin alfabelerine bağlı hat sanatlarına karşılık, Türkler ikibin yıl öncesinden beri kullandıkları, Orhun başta olmak üzere yazılı anıtlar bıraktıkları damga nitelikli alfabelerine, dokuma sanatlarının süs ve bezeği olma işlevi yüklediler.

5) Dünyadaki bütün toplumalarda okur yazarlık basım teknolojisinin ortaya çıkmasıyla arttı. Özellikle M.S. X. yüzyıldan önce okur yazarlığın sağladığı doğrudan veya estetik ifadenin gerçekleştirilme örnekleri neler olabilir? Başka milletler için bir şey söylemek zor; ancak Türklerin,

yaşadıkları ve etkilendikleri olayları, çevrelerindeki veya özledikleri hoş'a, güzel'e ve ulvî'ye ait etkilerini, az çok soyutlayarak edebiyat eserleri gibi dokuma ürünlerine taşıdıklarına inanıyorum.

Bu beş özelliğten her birine ait gerekli ve yeterli bilgiyi elde etmemiş insanların halının estetik yönünü de, işlevini de çözemeyeceklerini düşünüyorum. Taban, duvar, yastık yüzü, minder yüzü, kapı veya giriş önü paspası, yahut ibâdet (seccade, namazlağ, namazlık) için kullanılmasına göre hem ölçüleri, hem de desenleri değişen dokuma sanatlarının kullanım işlevlerini bilecek kadar hazırlığı olmayanların Türk halısıyla ilgili değerlendirme yapamayacaklarını sanıyorum.

Bu konuda yapılması gerektiğine inandığım üç şey kaldı:

1. Bekir Deniz'in bu sayıda örneğini verdiği yazıda olduğu gibi, Anadolu ağzlarındaki, halı, kilim, keçe, cecim, pala(s) sanatlarımızla ilgili kelimelerin sözlüğünü yapmak üzere, acilen derleme yapılması ...

2. Nejat Diyarbakırlı Hoca'nın iki defa yaptığı fakat bildirilerini yayınlamadığı, bizim ilkinin yaptığımız bildirilerini yayınladığımız ve ikincisinin 1998 Mayıs ayında Türkmenistan'da yapılmasının ortak kararını aldığımız milletlerarası toplantıların her yıl bir Türk Cumhuriyeti'nde yapılması; bu konuda gerek Türkiye'de, gerek Türk Cumhuriyetleri ve topluluklarında gerekse başka ülkelerde yayınlanmış kitap ve makalelerden oluşan bir "Türk Halı, Kilim, Keçe Sanatları Bibliyografyası" oluşturulması ...

3. Üçüncü madde ise, hem bizim desen, renk adlarımızın, farklı dillerde yazılan metinlerde de Türkçe olarak kullanılmasında ısrarlı olmak; bu adların motif, yanış ve nakışların ilmek türü ve sayısının yöre adıyla birlikte milletlerarası tescilini yaptırmak; Güzel Sanatlar Fakültesi ile Eğitim ve Fen - Edebiyat fakültelerinin Grafik, Süsleme, Resim ve Sanat Tarihi bölümlerinde "Türk dokuma sanatları: Halı, Kilim, Keçe" Ana Bilim Dalları oluşturulması ...

Yeni Dergimiz

Atatürk Kültür Merkezi olarak *ERDEM* ve *BİLGE* dergilerini çıkarıyoruz. *Erdem*'in 28. ve 29. sayıları, *Bilge*'nin 11. sayısı matbaada... Bu iki bilimsel ve aranan dergimize bir üçüncüsünü eklemek ihtiyacını niye duyduk? Mali imkânsızlıklara rağmen, bilimsel ve özel baskı gerektiren *ARIS*'ı çıkarmaya cür'et edişimizin anlamı nedir?

İki yıl önce gereğine inanlarla el ele verip "Türk Dünyasında Halı, Kilim ve Cecim Sanatları" konulu milletlerarası bir toplantı yapma kararı aldık; bunu Mayıs 1996'da Kayseri ve Yahyalı'da gerçekleştirdik. Bildirilerini de kitap haline dönüştürdük. Gerek Bilgi Şoleni öncesinde, gerek bildiriler sırasında, gerekse sonrasında bir süreli yayın ihtiyacı konusunda birçok kimse ısrarlı teklifler ileri sürdüler. Sanat Tarihi alanındaki A.K.M.'nin uzmanları Şebnem Ercebeci, Erol Kalender, Serap Ünal ve Azize Yasa beni ısrarlarıyla karar vermeye zorladılar. Sonunda Türk sanatını seven, anlamaya ve sahip çıkmaya çalışan genç heyecanlara uyup, hem bu sahada akademik faaliyet gösterenlere, hem de ticaretini yapanlara aşağıdaki mektubu gönderdim.

Both Kıpçak (Kazak, Kırgız, Tatar, Uygur) and Oguz (Turkmenistan, Uzbekistan, Azerbaijan, and some parts of the Anatolian Balkans and Iraq-Syria, Turkish Cyprus) have given examples of carpet, kilim, cecim and keçe arts for 2500 years.

That this art is of Turkish people can be understood by the motifs, embroidery, "yanış", shape and description on the weavings combining art with handicraft called kalig > kalı > halı (carpet), kilem > kileg > kilim and kidiz > kiriz > kiviz. Look how?

1) Time knowledge of Turkish people was a Turkish calendar with twelve animals. Turks, who determined each year with an animal, embroidered not the picture of these animals but their abstract symbols the carpets, kilims or keçe (For twelve-animal Turkish calendar, see relevant works by Osman Turan and L.Bazen, and *Nevruz* and *Nevruz ve Renkler* published by the Atatürk Culture Center).

2) Before Islam, Turkish people used to believe in *hanıflık*, a single-god belief with special birds, which were the means of communicating with holy spirits. After accepting Islam, Turks have continued to see the birds as a way of communicating with friends afar, lovers, the dead and waiting for help from the saints. The birds that used to be holy totems before Islam have been kept alive as the figures of folk arts, carpets, kilims, cecim and keçe. *Halay*, Turkish folk dancing, reflects the characteristics of these birds very accurately (rising, flying, landing, struggling with one another). The most outstanding examples of it are *semah*, *hüdayda*, *zeybek* and *bar*. Though I, myself, wanted to research this subject thoroughly and I talked about the relationship between rhythms, figures, birds and old Turkish totems, I did not have the opportunity to present them in written form. We have known the spiritual relationship between totem birds and Turkish societies since *Divan-u Lugat-It-Türk*. Anyone who wishes to receive information can find rich sources.

3) Turkish people could easily recognize that, by using special symbols called "tamga/damga", to whom their horses, goats and sheep belonged, to which family, to which "uruk", to which tribe and to which "budun/bodun". Kaşgarlı Mahmut Reşiduddin, Ibn-i Fadlan and el Cahiz should be added to the author list stated above.

4) "Runik" letters, known as Orhun letters or Orhun alphabet have been used for two thousand years. It is not possible to understand and give a meaning to some embroideries, motifs, patterns and figures without knowing this alphabet. In reply to some calligraphic art of Arabic and Chinese alphabets obtained through stylization of the words. Turks have given embroidery and ornament functions to the stamp-like alphabets which they have used for two thousand years and left written memorials like Orhun.

5) For all societies in the world, literacy has increased since the invention of printing technology. Particularly, before the Xth century (B.C.), what were the examples

for realization of direct or aesthetic expression? It is hard to say anything for other countries; but I believe that Turks have carried to the weavings the actual events and their influences on the "pleasant", the "beautiful" and the "holy" that they have missed.

I believe that people lacking necessary and sufficient information on each of these five characteristics will not be able to understand the aesthetic function of carpets. I also think that the individuals who have no preparation as to the functions of weavings (of which sizes and patterns vary according to the usage ranging from ground covering to wall-covering, pillows, doormats or praying rugs) cannot make any evaluation with regard to the Turkish art of carpeting.

There are three things that I believe should be done:

As in the essay by Bekir Deniz published in this issue, a dictionary of words as to our arts of carpet, kilim, keçe, cecim and pala in Turkish dialect should be compiled.

To conduct annual international meetings, each year in the Turkic Republics, of which two were organized by Nejat Diyarbekirli but no minutes could be published, one was organized by us with published minutes and a joint decision was reached for another to be held in May 1998 in Turkmenistan; to form a "Turkish Arts of Carpet-Kilim-Keçe Bibliography" comprising of books and essays published in Turkey, in the Turkic Republics and in other countries...

To insist on using, (also in foreign texts) Turkish words as to our patterns and colours and to have them internationally registered along with loop styles of motifs and embroideries and region names; and to establish Divisions of Turkish Art of Weaving: Carpet-Kilim-Keçe in Graphics, Embroidery, Painting and Art History Departments of Faculties of Fine Arts, Education and Letters...

Our New Magazine

We as the Atatürk Cultural Center, have issued two periodicals called *ERDEM* and *BİLGE*. The 28th and 29th issues of *Erdem* and the 10th issue of *Bilge* are in the printing office. Why do we need to add a third periodical to these two popular scientific magazines? Despite financial problems, what is the meaning of publishing *ARIŞ*, which is a scientific magazine requiring special printing features?

Two years ago, we, believing in its necessity, made a decision towards the organization of an international meeting on "Arts of Carpet-Kilim-Cecim in the Turkish World". The meeting was held in Kayseri and Yahyalı in May 1996, and the minutes were published in book-form. Several people stated their wishes to have a regular periodical both before, during and after the meeting. Şebnem Ercebeci, Erol Kalender, Serap Ünal and Azize Aktaş-Yasa, Atatürk Culture Center specialists, insisted on my initiative and made a decision. Consequently, encouraged by these lovers of Turkish art, I forwarded the following letter to the individuals and institutions conduct academic studies and commercial activities in this field:

Sayın .....

Türk el sanatları içerisinde önemli bir yere sahip olan halı, kilim, cicim, zili, sumak ve kumaş, işleme v.b. gibi dokumalar ile keçe gibi sergiler, Türk halkının semboller dünyasını, estetik duyarlılığını, gelenek ve göreneklerini kısaca kültürünü yansıtmaktadır.

Geçmiş ile günümüz arasındaki bağın kurulmasında büyük rol oynayan, yüzyıllardır geçerliliğini sürdüren, Türk kültürünün geniş yelpazesi içinde yer alan halı sanatımız değişik kültür ortamlarına girmesine rağmen, toplumumuz içindeki değişmez yerini tarih boyunca korumuştur. Bu yüzden, Türk halı sanatı bir yandan bilimsel yönüyle ön plana çıkarken, diğer yandan ülkemizin tanıtımı ve ekonomisindeki yerini korumaktadır. İktisadî değerinin yanı sıra giderek artan bir ticarî potansiyele sahip olması, farklı çevrelerin, Türk halısını sahiplenmek konusundaki istediğini artırmaktadır.

Ayrıca son yıllarda Türk halısının siyasî eğilimlerle başka milletlere mal edilmek istendiği, hattâ bu doğrultuda Avrupa ve Amerika'da birkaç dilde yayın yapıldığı bilinmektedir. Bu tür problemlere ek olarak, ortak bir halı terminolojisinin oluşturulamaması, ülkemizdeki halı merkezlerinin belirlenmesinin tamamlanamamış olması, bu konudaki sözlük ihtiyacının giderilememesi gibi belli başlı bilimsel eksiklikler dikkati çekmektedir. Bunun yanı sıra, ticarî kaygının ön plâna çıkması ile halıların teknik, renk ve desenlerinde yöre özelliklerinden uzaklaşılması, dolayısıyla giderek yoğunlaşan yozlaşma, farklı kurumların birbirlerinden habersiz olarak hayata geçirdikleri eğitim programları, Türk halklığının içinde bulunduğu çıkmazı ortaya koymaktadır.

Birkaçından söz ettiğimiz bu problemlerin çözümüne katkıda bulunmak ve halı sanatımıza uluslararası platformda bilimsel yollardan sahip çıkmak amacıyla, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı, ülkemizde eksikliği hissedilen bir süreli yayının gerçekleştirilmesi görevini gönüllü olarak üstlenmiştir.

Bu yolda bize inanmanızı, güçlendirmenizi ve desteğinizi bekliyoruz. Bu konudaki teklifleriniz ve yazılarınız çıktığımız yolda güvenle ilerlememizi sağlayacaktır.

Bu vesile ile yazılarınızı en geç 30 Ekim tarihine kadar beklediğimizi hatırlatıyor, çalışmalarınızda başarılar diliyor, saygılar sunuyorum.

Prof.Dr. Sadık TURAL
Atatürk Kültür Merkezi Başkanı

Böyle bir teşebbüsün açıklanmaya değer üç yönü kaldı: Birincisi; dergimizin adı...

"Adlar, kaderlerle birlikte ana rahmine gökten gelir ve inerler" diyen Şeyh Sâdi herhalde haklı. Kaderler ve isimler sadece insanlar için değil, kurumlar için ve özel bir kurumlaşma örneği olan yayın araçları için de doğrudur.

Bu anlayışla *Arış* adını koyduk dergimize. *Arış* ne demek? diyeceksiniz. Meraklısı en eski lügatımız olan Divan-ü Lügat-it-Türk'ten halk ağzından Derleme Sözlüğü'ne kadar güvenilir kaynaklara müracaat ederse; *Arış* kelimesinin karşılığında bulacağı hemen hemen şudur; *Arış*, yaygı ve sergi olmak üzere yapılan dokumalarda *istâr*, yahut *tezgâh*, yahut *gerik*, yahut *gergeç* adı verilen özel bir aletin işlevini yerine getirmek üzere boyuna, uzunlamasına gerilen iplere verilen addır. Bu gergin ve sağlam ipler olmasa, düğümü ve deseni oluşturan argaç adı verilen emine ipler bir işlev yapamazlar. *Arış*, çadırın direği, binaların duvarları taşıyan ana sütunları ve evini kuran, ancak renk ve desenleri çocuklarıyla evine yansıtan ve kendisi unutulmuş

anneler gibidir. *Arış* veya *eriş*, kurucu, koruyucu, devam ettirici, şekil verilmesine, desen tutturulmasına imkân yaratıcı olan, dikine (dikey) gergin ip anlamıyla hiç bir ilgisi olmamakla beraber, devlet kurucu insanlara benziyor. Bu kelimeyi yeniden hayatımıza kazandırmak bir şuur meselesidir. Biz, halınıza da, kilimimize de, dilimize de sahip çıkma şuuruyla yaşayan insanlar olmak istiyoruz.

Arış, hem ülkemizde, hem de yurtdışında beklediğimizden çok ilgi gördü. Hattâ bu ilgiyi, dergi basılmadan kazandı. İlk sayıyı yazılara kıyamadığımız için plânladığımızdan daha çok sayfalı olarak basmak zorunda kaldık. Bundan böyle metinleri beş, slaytları yediden fazla olan makaleleri ya basamayacağımızı veya yazarından rica ederek kısaltacağımızı belirtmek istiyorum. Diğer taraftan her yazarın İngilizce'ye çevrilmek üzere yazılarının bir sayfalık özetini de yazısına eklemesini bekliyoruz. *ARİŞ*, makaleler; gündem; haberler; söyleşi; koleksiyonlardan; sözlük; bibliyografya ile bölge haberleri; kitap tanıtım bölümlerinden oluşuyor. İçindekiler konusunda yazarlarımızın görüşlerini istediğimiz gibi, bu bölümlere uygun düşen yazılarını da bekliyoruz.

Yazarların en yaşlısından en gencine kadar herbirine şükranlarımızı ifade etmek istiyorum.

Kervan hareket etmiş, göç yola düzülmüş, hayal gerçeğe dönüşmüştür. Bu anlamlı gayreti görmezden gelmeye, hele hele küçültmeye kalkmak, iz'an, insaf, idrak ölçülerine sığmaz. Bütün mesele *Arış*'ın öncelikle Türkiye'de, sonra Türk Dünyası'nda, sonra da halklıkla ilgilenenlere, yabancı uzmanlara ve tüccarlara ulaşmasını sağlayacak biçimde dağıtımını yapmaktır.

Danışma kurulu hem ilk iki sayının değerlendirilmesi, hem de alınacak tedbirlerin görüşülmesi niyetiyle toplantı yapacak; onların yapıcı teklif ve tenkitlerini de alıp milletçe övünülecek bir başarıya sahip olacağımıza inanıyorum. Bu konuda şaka ile de olsa -bazan dört atlı, bazan dört cengâver, bazan da dörtlü çete- diyerek takıldığım, dokuma sanatlarımıza olan ilgilerini aşka dönüştüren Şebnem, Serap, Azize Hanımlar ile Erol Bey'e heyecanlarını paylaşma imkânı verdiklerinden dolayı alenen teşekkür ediyorum.

ARİŞ'i kutlayan, şahsımı tebrik edenlere demek isterim ki, bu dört genç ile bu konuda araştırma yapıp ulaştıklarını yazmayı, hem ilmi, hem de milli bir görev sayanlardır, kutlanması gerekenler...

Daha önce demiştim ya, dertlerimizin çözümünün yanında ve mümkünse önünde olmak idraki, bizi yeterince bahattıyar edecek bir durumdur.

Aleni teşekkürlerimin muhatabı olan son grup ise benim ilân ve reklâm isteğimi kırmayan kimselerdir. Ama Mayıs ve Mayıs Yayıncılık Şirketi'nin üyeleri Orhan, Zafer, Murat, Levent Beyler ile Gamze Hanım'ı öncelikle ilk sayı için hem reklâm toplamadaki, hem de baskı kalitesindeki başarılarından dolayı kutluyor, teşekkür ediyorum. Yaptığı işin şuurunda olan, para kazanmayı birinci hedef saymak yerine, başarının tacının zevkine razı olan bu genç iş adamı takımımızın, matbaacılık, yayıncılık yaptığını zanneden bir çok kimseye, örnek olmasını dilerim.

Gönül dilerse, renk ısrar ederse, maddî çıkar yerine hem geçmişe, hem gelecek nesillere sorumluluk duygusu insanı yödürürse sonuç'ta, *ARİŞ*'a benzer, *ARİŞ* gibi çok hoş, çok güzel kompozisyonlar gerçekleştirilebilir.

ARİŞ artık bizim değil sizindir, hepimizindir. ❊

Dear.....

Such exhibitions as keçe and weavings of carpet, kilim, cecim, zili, sumak and embroideries having a unique place in Turkish handicrafts reflect the Turkish world of symbols, aesthetic sensitivity and Turkish traditions: in short, they reflect Turkish culture.

Our art of carpet making, having a great role in the establishment of the link between past and present, valid for centuries and having its place in the wide spectrum of Turkish culture, has kept its unique status in our society despite its entrance into different cultural environments: the Turkish economy and making our country known, along with its scientific role. Besides its economic value, its continuously increasing commercial potential leads different groups of people to have the ownership of Turkish carpets.

Furthermore, it has been known that recently, some other nations have tried to take possession of Turkish carpets by political trends and with this objective, even several publications in several languages have been issued in Europe and in the US. In addition to these problems, there are some deficiencies such as not having a common carpet terminology and a carpet dictionary, and not knowing all the carpet-making centers in Turkey. Besides Turkish carpet-making has been in a cul-de-sac due to the different institutions, to increasing corruption and to digressing from regional characteristics in technique, colour and patterns because of commercial pressures.

In order to contribute to finding a solution to the aforementioned problems and to display an ownership, through scientific means, for our art of carpet making at international platforms, the Atatürk Culture Center has willingly undertaken the task of publishing a regular periodical needed in our country.

We ask you to have confidence in us and strengthen us; we await your support. Your valuable proposals and writings will help us reach our goal.

Hence, I would like to remind you that we await your articles by 30th October.

Sincerely
Prof. Sadık Tural
President of Atatürk Culture Center

There are three aspects remaining, worth mentioning: The First of them is the name our periodical. Şeyh Sadi is correct in saying "Names come from the sky to the mother's womb with all destinies". Destinies and names are not only true and valid for people but also for institutions and publication tools that are samples of institutionalization.

With this understanding, we named it ARIŞ.

You will ask what ARIŞ means. Devotees will find the meaning in reliable dictionaries ranging from the oldest Divan-ı Lugat-ı Türk to the public dialect dictionaries which will give the following explanations: "name of ropes lengthwise stretched to function as a special mechanism called gergec or gerik or tezgah (workbench) or istar used for weavings and coverings." Without those strong stretched ropes, the other transversal ropes (argaç) constituting the loop and the pattern cannot function. ARIŞ is the post of a tent; it is the main column of a building; and it is the

mother who reflects on her home the colours and patterns through her children but, as always, forgetting herself. ARIŞ or eriş resembles the government-making individual even if this is nothing to do with its meaning as founder, protector, provider of continuity, assistant of shaping and designing or lengthwise stretched rope. It is awareness that will make this word alive. We want to be an individual who is aware of the value of our carpets, kilims, and our language.

ARIŞ has aroused great interest, more than we anticipated, both in Turkey and abroad. It, even, aroused this interest before being published. We have to publish the first issue with more pages than we planned as we could not reduce the number of articles. For the next issues, I would like to state that the essays having more than five texts and seven slides will not be published or would be deducted upon the author's permission. On the other hand, we would like you to add a one-page abstract of your essays, agenda, news, interviews (From Collections), dictionaries, bibliographies, regional news and books. Besides authors' comments, we welcome your articles eligible for those sections.

I would like to express my gratitude to every writer.

The caravan has set out, the migration has started and the dream has begun to turn into reality. Disregarding such an effort, above all humiliating it, cannot be considered and thought of. The problem is to transmit ARIŞ first in Turkey, then in the Turkish world, to the ones interested in carpet-making, foreign expert and merchants.

The Advisory Committee will organize a meeting on the evaluation of the first two issues and on the measures to be taken. I believe that we will achieve a great success which will be praised by the nation with the constructive criticisms of the Committee. I would like to thank Şebnem, Serap, Azize and Erol who transform their interest in carpets into a love and whom I sometimes call "the four riders", "the four warriors", or "the gang of four" for sharing my excitement.

To those who congratulate me I would like to say that the ones you have to congratulate are those four young people and others who consider researching and writing as a scientific and national duty.

As I mentioned before, a realization that our problems are near a solution and if possible ahead of it, is something that pleases us.

The last group I should like to mention is the individuals who have never rejected my advertisement requests. I, also, would like to thank Orhan, Zafer, Murat, Levent and Gamze from Mayıs & Mayıs for their successful work both on advertising and on the quality of printing. I wish these young businessmen would set a good example to others who believe they are publishers with their idealism, preferring the delight of success to financial gain.

Another pleasant publication similar to ARIŞ can be realized if the heart wishes, if the mind insists and if responsibility shapes human beings instead of financial benefit.

ARIŞ is not ours, it is yours...